

Slikovnica "Pale sam na svijetu" u radu s mlađim školskim djetetom

Ladavac, Anja

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:608576>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-29**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

ANJA LADAVAC

**SLIKOVNICA „PALE SAM NA SVIJETU“ U RADU S MLADIM ŠKOLSKIM
DJETETOM**

Diplomski rad

Pula, srpanj, 2019.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

ANJA LADAVAC

**SLIKOVNICA „PALE SAM NA SVIJETU“ U RADU S MLAĐIM ŠKOLSKIM
DJETETOM**

Diplomski rad

JMBAG: 0303004765, redovni student

Studijski smjer: Integrirani preddiplomski i diplomski učiteljski studij

Predmet: Dječja književnost

Znanstveno područje: Humanističke znanosti

Znanstveno polje: Filologija

Znanstvena grana: Teorija i povijest književnosti

Mentor: izv. prof. dr. sc. Vjekoslava Jurdana

Pula, srpanj, 2019.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani _____, kandidat za magistra _____ovime izjavljujem da je ovaj Diplomski rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Diplomskog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____, _____ godine

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, _____ dajem odobrenje Sveučilištu
Jurja Dobrile

u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj diplomski rad pod nazivom

_____ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. DJEČJA KNJIŽEVNOST.....	2
2.1. Pojam dječje književnosti.....	2
2.2. Vrste dječje književnosti.....	3
2.3. Slikovnica.....	4
2.4. Slikovnica <i>Pale sam na svijetu</i> u radu s mlađim školskim djetetom – primjer.....	7
2.5. Kvaliteta slikovnica.....	9
3. DJEČJA PRIČA.....	10
3.1. Pojam priče i zašto je važna za djecu.....	10
3.2. Teorija i povijest dječje priče.....	12
3.3. Recepcija dječje priče.....	13
3.4. Interpretacija dječje priče.....	14
3.5. Lektira u razrednoj nastavi.....	15
3.6. Lektira u nastavnom procesu.....	16
4. NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNU ŠKOLU.....	18
4.1. Uvod, cilj i zadaće.....	18
4.2. Razredna nastava – 1. razred, Hrvatski jezik.....	20
5. SLIKOVNICA <i>PALE SAM NA SVIJETU</i>	27
5.1. O autoru Jensu Sigsgaardu.....	27
5.2. Ilustrator slikovnice – Rudolf Sablić.....	28

5.3. O djelu.....	29
5.4. Likovi.....	34
5.5. Primjer nastavnog sata na temu priče <i>Pale sam na svijetu</i>	35
6. ZAKLJUČAK.....	40
7. LITERATURA.....	41
8. SAŽETAK.....	43
9. ABSTRACT.....	44

1. UVOD

Slikovnica je zapravo likovno i jezično predstavljanje stvarnosti. Pripada dječjoj književnosti te je uvrštena i u Nastavni plan i program osnovne škole za prvi razred. Dječja književnost obuhvaća djela, što po tematici i formi odgovaraju dječjoj dobi između 3. i 14. godine života, a koja su ili svjesno namijenjena djeci ili ih autori nisu svjesno namijenili djeci, ali su tijekom vremena izgubivši mnoge osobine koje su ih vezale za njihovo doba, postala prikladna za dječju dob.

Osim Uvoda i Zaključka, rad je strukturiran u četiri poglavlja. Nakon Uvoda, u drugom dijelu rada, govori se o pojmu i vrstama dječje književnosti, te o slikovnici kao jednoj od vrsta. Treći dio rada vezan je uz pojam dječje priče i govori o teoriji, povijesti, recepciji i interpretaciji iste.

U Nastavnom planu i programu koji se vezuje uz slikovnicu, navedeni su ključni pojmovi koje bi dijete trebalo usvojiti. Ti pojmovi su: slikovnica, slika i tekst. Također, dijete bi trebalo spoznati i doživjeti kratke slikovnice, stilski i sadržajno primjerene djetetu; razlikovati slikovnicu od drugih knjiga zbog povezanosti slike i teksta. Odličan primjer za to je slikovnica *Pale sam na svijetu* koja je temom ovoga diplomskoga rada.

Pale sam na svijetu je fantastična priča Jensa Sigsgaarda koji je bio poznati danski književnik, ali i dječji psiholog te je neko vrijeme bio potpredsjednik svjetske organizacije za odgoj predškolske djece. Znao je da sva djeca u nekom trenutku žele zaviriti u svijet odraslih. Događanje ove priče počinje realistično kada se dječak Pale budi i otkrije da je sam u kući. Za njega to nije ništa strašno, a to je zapravo situacija u kojoj se današnja djeca vrlo često mogu naći.

„Kada je riječ o ranoj pismenosti u mlađoj školskoj dobi, slikovnica kao popularan medij može smanjiti nesklad između školskog programa i životne stvarnosti. Svijet je priče autoreferencijalan, a s njegovim se bogatstvom mladi čitatelj prvi put susreće upravo na stranicama slikovnice, iz čega proizlazi da je slikovnica izuzetno važan literarno-likovni medij čovjekova djetinjstva.“¹ U tako naznačenom okviru u ovom se

¹ Lazzarich, Marinko, *Integracijske mogućnosti slikovnice u nastavi materinskog jezika*, Život i škola, br. 26 (2/2011.), god. 57., str. 61. – 82.

radu promatra konkretno književno djelo i njegove mnogostruke funkcije unutar književnoga odgoja i obrazovanja.

2. DJEČJA KNJIŽEVNOST

2.1. Pojam dječje književnosti

Dječja književnost obuhvaća djela, što po tematici i formi odgovaraju dječjoj dobi od 3. do 14. godine, a koja su ili svjesno namijenjena djeci ili ih autori nisu svjesno namijenili djeci, ali su tijekom vremena izgubivši mnoge osobine koje su ih vezale za njihovo doba, postala prikladna za dječju dob.

„Dječja književnost je elementarna umjetnost riječi vezana uz dječji svijet. Ona sigurno nema složenosti, rafiniranosti, dubine i aluzivnosti književnosti za odrasle, njezine su čari na drugoj strani: u jednostavnom, kristalno čistom svjetonazoru, u obrisima slobodne i nesputane dječje igre, u nedužnom i naivnom pristupu životnim pojavama, u istraživanju svega što zaokuplja dijete i o čemu ono snatri, u ocrtavanju totaliteta djetinjstva.“²

Pojmove dječja književnost i dječja lektira ne treba poistovjećivati, jer se oni zapravo razlikuju. Dječja književnost je širi pojam i obuhvaća i djela izvan područja umjetničke književnosti kao i djela koja uopće ne ulaze u dječju književnost. Razliku između ova dva pojma vidimo i u nepoklapanju granice djetinjstva i čitanja dječje književnosti.

S djecom bi trebalo raditi na kreativan način, a to se odnosi i na izbor književnih djela koja ćemo ponuditi djeci. Djeca su veoma inteligentna i otvorena za raznovrsnu tematiku samo ih treba uputiti pa će nam i ona sama reći što im se sviđa a što ne. Dakako, ne možemo im ponuditi literaturu koja je namijenjena isključivo za odraslu populaciju, ali možemo osvijestiti činjenicu da je svako dijete posebno i jedinstveno pa se tako i zanimanje za određenu literaturu razlikuje.

² Diklić, Zvonimir, *Primjeri iz dječje književnosti*, Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“, <http://library.foi.hr/m3/kd1.php?sqlx=7581&sqlid=20&B=20&H=>, 3. travnja 2019.

„U takozvanoj velikoj literaturi biraju se djela koja su po tematici i formi pristupačna djeci i svjesno se stvaraju djela u kojima pisac dok ih stvara uzima u obzir dječju dob, dječje interese i potrebe, granice unutar kojih se kreću mogućnosti dječjeg doživljavanja. Na današnjem stupnju razvitka literature sa sigurnošću možemo zapaziti dvije činjenice: htjeli to literarni historičari ili ne htjeli, mnoga značajna djela iz ranijih epoha čitaju gotovo isključivo djeca (priče, *Robinson* i sl.), a u vijeku specijalizacije sve se više formira lik pisca koji piše samo za djecu ili jedan dio svog stvaranja namjenjuje djeci (Kästner, Lovrak, Vitez, Rodari, Čopić itd.). Zato nije neobično što se danas dječja književnost izdvaja kao poseban dio književnosti.“³

Učenike bi trebalo poticati da čitaju različitu literaturu kako bi došli do ideje što ih zanima i što ih čini sretnima. S osnovnoškolskom djecom je potrebno jako puno raditi ali sve to u korist njihovog rasta i razvoja. U slučaju slikovnice *Pale sam na svijetu* veliku ulogu ima učitelj jer je potrebno da učenici shvate poantu priče kao i činjenicu da su stvari samo stvari te da nas one u biti, ne čine dugoročno sretnima.

Pisci su također umjetnici koji, pišući priče za djecu i sami ponovno ulaze u svijet djetinjstva i slobode, i zbog toga postoji veliki broj pisaca koji pišu isključivo za djecu ili određeni dio rada posvećuju knjigama za djecu.

2.2. Vrste dječje književnosti

Kao što književnost ima svoje vrste, tako i dječja književnost ima svoje. „Osnovne vrste dječje književnosti jesu: dječja poezija, priča ili bajka i roman ili pripovijetka za djecu. U dječju književnost ubrajaju se, s pravom ili nepravom, i basne, a ostale vrste: roman i pripovijetka o životinjama ili djela s tematikom prirode uopće, avanturistički roman, historijski roman, putopis i znanstveno-popularna literatura – nisu same od sebe vezane za dječju dob niti su kao vrste prilagođene djetetu.“⁴

Bajka se smatra književnom vrstom s kojom se djeca najranije susreću. Zapravo, može se reći da bajka na djecu ostavlja najjače tragove. Postoji povezanost bajke i djeteta, i to na simbolički način, budući da je bajka stvorena od naroda, i to na dječjem stupnju razvitka. Treba napomenuti da ne gledaju svi psiholozi jednako na bajku. Još

³ Crnković, Milan, *Dječja književnost*, Školska knjiga, Zagreb, 1984., str. 5.

⁴ Ibidem, str. 8.

u doba revolucionarnih demokrata, u Rusiji su ustajali i protivili se bajkama. Međutim, u to vrijeme veliki ruski demokrati nisu nikada ustajali protiv narodne bajke, već protiv iskrivljavanja iste.

„Dijete se već vrlo rano susreće s poezijom; možda čak i ranije nego što se susreće s bajkom i pričom. Dječju poeziju djeca više slušaju nego čitaju; slušaju je i pjevaju kada je povezana s melodijom, ponavljaju je u igri, slušaju je na radiju, prate na televiziji, slušaju na priredbama i u školi.“⁵

Dječja poezija se razvila iz usmene dječje književnosti i vezana je za svakodnevni dječji život. Bit dječje poezije je igra a humor se javlja gdje god to tematika dopušta.

Problematikom dječje književnosti bavio se i kritičar Bjelinski koji kaže: „Pišite, pišite za djecu, ali tako da vašu knjigu pročita i odrasli, i pročitavši je, da na krilima mašte otplovi u svijetle godine svoje mladosti.“⁶

2.3. Slikovnica

„Slikovnica može biti igračka, može biti karton za slaganje, često je zbir slika bez teksta ili s tekstom koji, bez literarnih pretenzija, tumači sliku. Slikovnica može biti i bogato ilustrirana pjesma kojeg dječjeg pjesnika ili s mnogo slika a prilično malo riječi prikazana bajka ili slično. Ako prevladava tekst nad likovnim izrazom, tada to više nije slikovnica, nego ilustrirana priča, ilustrirana zbirka pjesama, ali postoje slikovnice bez teksta, ili s vrlo malo teksta – likovno je u slikovnici bitnije od tekstualnog, slikarstvo ima prevagu nad literaturom, mada su – što je opet jedna od posebnih osobina ove vrste stvaranja – umjetnički najvrednije one slikovnice koje su jedinstveni izraz slikara i pjesnika u jednoj osobi.“⁷

Kada se govori o dječjim slikovnicama, tada se može spomenuti i pojam dječje recepcije odnosno dječjeg procesa čitanja. Ovdje valja razlikovati dječje „čitanje“ slikovnice i dječju vizualnu recepciju slikovnice. Neki autori na ovo gledaju kao na dva suprotstavljena tumačenja takvog procesa. Drugim riječima, na dječje gledanje gledaju

⁵ Crnković, str. 87.

⁶ *loc. cit.*

⁷ Crnković, M., *op., cit., str. 9.*

kao na nešto spontano i intuitivno, pa ga i pozitivno vrednuju, dok neki dječje gledanje smatraju neobrazovnim i nekultiviranim, što znači da sugeriraju na potrebu obrazovanja i kultiviranja. Kada se govori o dječjem samostalnom čitanju, tada se treba spomenuti predpismeno i pismeno čitanje, a kod takvih slučajeva, čitateljske strategije se uvelike razlikuju, baš kao i konačna čitateljska konkretizacija. U literaturi se može pronaći pojam teorijskog modela transmedijacije, a riječ je o produktivnom modelu kojim se razmatra slikovničko čitanje.

Poznati pedagog, znanstvenik, nastavnik i pisac Jan Komensky, 1657. godine izdaje *Orbis pictus* u kojem kaže: „Slike govore jezikom koji ne treba prevoditi, pa slikovnice vrlo lako prelaze granice i postaju svojina sve djece svijeta.“⁸

Važan je moment u povijesnom pregledu hrvatske slikovnice, u kojem zagrebački nakladnik Školska knjiga objavljuje pet slikovnica nastalih prema međunarodno višestruko nagrađivanim animiranim filmovima u produkciji Zagreb filma. Riječ je o slikovnicama „Krava na mjesecu“, „Posjet iz svemira“, „Mrav dobra srca“, „Priča bez veze“, „Dječak i lopta“.

Taj je projekt jedan od najvažnijih u povijesti hrvatske slikovnice, a Milan Crnković ga naziva „Izvorna hrvatska slikovnica u nastajanju“. Te slikovnice pokazuju visoko kultiviranu svijest o slikovničkom mediju koja daje veoma zanimljive rezultate.

Razdoblje od kraja šezdesetih godina 20. stoljeća do početka novog stoljeća u hrvatskoj dječjoj književnosti obilježeno je s dva procesa: s jedne strane, akademski diskurs postupno počinje obuhvaćati i dječju književnost te se dječja kultura i dječja književnost postupno društveno afirmiraju, no s druge strane je književna produkcija dječje književnosti koja se ne prati u dovoljnoj mjeri u kritičkim raspravama te tako za to razdoblje ne postoje bibliografski popisi dječje književnih izdanja ni povijesni pregledi. U tom smislu je i govor o slikovnici u tom razdoblju veoma otežan te se zbog toga oslanja na rekonstruirane popise ili uvide.

Slikovničko se tržište u drugoj polovici 20. stoljeća ne oslanja na potencijalnu kreativnu energiju ilustratora ili autora nego njime dominira neinventivna komercijalna proizvodnja, većim dijelom prijevoda slikovnice.

⁸ loc. cit.

„Danas se često knjiga naziva robom i trpi od toga što se pretvara u robu, a to, u povećanoj mjeri, vrijedi za slikovnicu. Izdavačka poduzeća bacaju na tržište mnoštvo slikovnica koje, kao i igračke, moraju nečim privući kupca. Stoga se izmišljaju najrazličitiji oblici, jarke boje, pokretne figure i slični vanjski elementi koji nisu bitni. Kao što na igrački ne piše ime onoga koji ju je kreirao, već jedino naziv poduzeća koje ju je proizvelo, tako i najveći dio slikovnica dolazi bez posjetnice, kao anonimna roba, bez imena slikara i pjesnika. Već sama obaveza objavljivanja autorstva sigurno bi imala značajne posljedice za podizanje umjetničkog nivoa slikovnice.“⁹

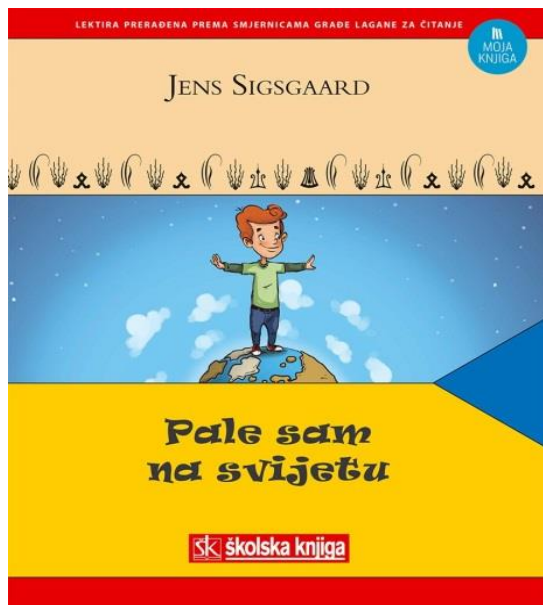
Školska knjiga je za učenike s disleksijom te s poremećajem čitanja, pisanja i učenja objavila knjigu *Pale sam na svijetu*, pisca Jensa Sigsgaarda, čiji je tekst obrađen prema Smjernicama za građu laganu za čitanje. Svrha tako prerađenog djela jest ponuditi učenicima s teškoćama kvalitetno prilagođena djela dječje književnosti kako bi ostvarili svoje pravo na pismenost i obrazovanje.

„Sadržaj djela *Pale sam na svijetu* prerađen je tako da je očuvan smisao teksta i emocionalni naboj, a čitanje i razumijevanje olakšavaju jednostavne konstrukcije rečenica, izbor i poredak riječi u rečenici, tumačenje manje poznatih i nepoznatih riječi i sl. Posebna je pozornost posvećena vizualnoj preglednosti knjige, izgledu stranice, čitljivosti teksta (veličina fonta je 14 točaka), ilustracijama, boji papira. Knjiga sadržava uvodni tekst, naputke za obradbu lektire te bilješku o piscu koji su oblikovani prema navedenim smjernicama. Tako obrađeni tekstovi motiviraju djecu na daljnje učenje, produbljuju razumijevanje jezika i bolju organizaciju podataka što pridonosi kvalitetnijem učenju.“¹⁰

⁹ *Ibidem*, str. 9.

¹⁰ *Pale sam na svijetu – lektira prerađena prema smjernicama građe lagane za čitanje*, Školska knjiga, 2018., <https://shop.skolskajniga.hr/pale-sam-na-svijetu-lektira-preradena-prema-smjernicama-grade-lagane-za-citanje.html>, 31. siječnja 2019. Na slici 1. naslovnica knjige.

Slika 1: *Pale sam na svijetu* – lektira prerađena prema smjernicama građe lagane za čitanje

Slikovnica je nastajala s određenom svrhom i ciljevima, ali i na osnovu različitih motiva, budući da se njezin spektar tijekom vremena izmjenjivao i proširivao. Današnje slikovnice odlikuju umjetničkim, pedagoškim, jezičnim i inim potencijalima, što sve utječe na dijete i kao takva, važno je da bude u skladu s potrebama onoga komu je zapravo i namijenjena.

2.4. Slikovnica *Pale sam na svijetu* u radu s mlađim školskim djetetom

„Kako bi djeca dugoročno i sama željela čitati, moramo im pokazati da i čitanje može biti zanimljivo poput slaganja kocaka, vožnje bicikla, gledanja crtića ili igranja igrice na mobitelu. Samo drugačije. I bolje, sadržajnije – ako im se čita na pravi način. Jer otvaranjem korica slikovnica uranjamo u novi i nepoznati svijet čarobnih i čudesnih riječi koje skrivaju neobične predmete, bića i prostore, uvodeći djecu u neke uzbudljive svjetove. Zečevi razgovaraju, vještice odlaze u knjižnicu, vukovi čitaju ili traže ljubav, a opet, svi su nam nekako slični, imaju prijatelje i neprijatelje, tužni su ili sretni, shvaćeni ili neshvaćeni, maštaju ili su posve prizemljeni.“¹¹

¹¹ Ott Franolić, Marija, Čitajte djeci: Slikovnice koje vas vode u svijet mašte, Moderna vremena, 30.05.2018., <https://www.mvinfo.hr/clanak/citajte-djeci-slikovnice-koje-vas-vode-u-svijet-maste>, 24. ožujka 2019.

Na mrežnim stranicama nalazi se kviz koji je objavila diplomirana knjižničarka iz Osnovne škole Ston.

Struktura spomenutog kviza jest sljedeća:

- prvi dio odnosi se na pitanja o likovima, mjestu i vremenu radnje,
- drugi dio kviza odnosi se na pitanja o priči,
- treći dio kviza odnosi se na osobinama likova,
- četvrti dio kviza odnosi se na poruku priče.

Za gotovo svako pitanje navela je tri ponuđena odgovora, a negdje je bilo potrebno odgovoriti i sa dva točna odgovora ili izabrati točnu (ispravno navedenu) rečenicu.

Tako se u prvom dijelu kviza učenike želi upitati tko je pisac priče, o kome se u priči govori, kao i o mjestu kamo Pale nije išao. Osim toga, od učenika se traži da daju odgovor na pitanje kada se dogodila radnja priče.

Drugi dio kviza služi za provjeru učenikova znanja glede toga koga je to Pale jednog jutra zatekao u kući, a koga je sreo odnosno vidio na ulici. Učenici trebaju znati odgovor na pitanje tko je bio u tramvaju, što Pale ne smije činiti bez dopuštenja, što Pale radi u gradu, a pritom zna da to ne smije raditi, te zašto uopće Pale čini ono što ne smije. Nadalje, učenici trebaju odgovoriti na pitanje što se dogodilo kada je zrakoplov udario u mjesec.

U trećem dijelu kviza od učenika se očekuje da kažu kakav je Pale dok radi sve što mu se prohtije, kako se osjećao na igralištu. U četvrtom dijelu kviza, učenici su trebali odgovoriti na pitanje što je Pale sanjao, može li čovjek živjeti sam, te što je Pale naposljetku rekao. U nastavku se nalazi tablica koja prikazuje strukturu spomenutog kviza:¹²

Tablica 1: Pitanja iz kviza

DIO KVIZA	PITANJA
	Tko je pisac priče?

¹² Kompar, Tea, Knjižničari.hr, www.knjiznicari.hr/UDK02/images/6/62/Pale_sam_na_svijetu.ppt, 23. ožujka 2019.

1. dio	<p>O kome se govori u priči?</p> <p>Odabрати два мјеста гдје Pale nije išao?</p> <p>Kada se dogodila radnja priče?</p>
2. dio	<p>Koga je jednog jutra Pale zatekao u kući?</p> <p>Koga je Pale vidio na ulici?</p> <p>Tko je bio u tramvaju?</p> <p>Izabрати točnu rečenicu.</p> <p>Što Pale ne smije činiti bez dopuštenja?</p> <p>Što Pale radi u gradu, a zna da ne smije?</p> <p>Zašto čini ono što ne smije?</p> <p>Što se dogodilo kada je zrakoplov udario u mjesec?</p>
3. dio	<p>Kakav je Pale dok radi sve što mu se prohtije?</p> <p>Kako se osjećao na igralištu?</p>
4. dio	<p>Što je Pale sanjao?</p> <p>Može li čovjek živjeti sam?</p> <p>Što je Pale naposljetku rekao?</p>

2.5. Kvaliteta slikovnica

Slikovnica je kvalitetna ukoliko udovoljava sljedećim tzv. standardima:¹³

- ukoliko odgovara pedagoškim i estetskim kriterijima na koje utječu tekst, ilustracije, oprema i njihova usklađenost,

¹³ O slikovnici, Čitaj mi! Čitajte naglas djeci od rođenja, <http://www.citajmi.info/slikovnica/>, 26. lipnja 2019.

- ilustracije trebaju biti skladnih boja i estetski vrijedne, realne kad pojašnjavaju pojmove, a maštovite kad obogaćuju doživljaj,
- tekst u slikovnici mora biti jasan, smislen, zanimljiv, pisan u duhu hrvatskog jezika (ukoliko se radi o prijevodu), gramatički i pravopisno točan,
- slova moraju biti dovoljno velika, po mogućnosti velika tiskana u pojmovnim slikovnicama jer će dijete sliku percipirati zajedno s tekstom,
- ako za se njen nastanak jamči autorskom odgovornošću (istaknuta su imena autora i ilustratora i drugih stručnjaka koji su sudjelovali u njenom nastajanju, ne samo izdavač; ukoliko je anonimna, u njezino je podrijetlo i kvalitetu potrebno sumnjati,
- ako je u skladu s razvojem; sposobnostima, znanjima, interesima i potrebama upravo djeteta kojemu se daje u ruke ili mu je se čita.

3. DJEČJA PRIČA

3.1. Pojam priče i zašto je važna za djecu

„Priča je prevladavanje straha, nemoći, tame, tromosti i nepokretnosti, sputanosti, okrutnosti prirode i njenih sila, čak i smrti. Priča je stvaranje, oblikovanje novog prema postojećem, traženje pravog lica ispod maske. Priča je dio slobode. Priča je čarobna zemlja djetinjstva, razdoblja života najmanje ovisnog o svim nabrojenim ograničenjima. Priča je to više priča što je bliže djetinjstvu, djetinjstvo je to više djetinjstvo što je bliže priči.“¹⁴

Pričanje ili čitanje djeci je veoma važno jer potiče komunikaciju između roditelja i djeteta. U trenutku kada dijete sluša čitanje priče, osjeća povezanost s osobom koja mu čita. Također, tada je dijete posvećeno jedino svijetu mašte, priče i likovima.

Prednosti čitanja i pričanja su: razvoj komunikacije, razumijevanje osjećaja, poticanje kritičkog mišljenja, razvijanje usredotočenosti na neku radnju i poticanje mašte.

¹⁴ Crnković, Milan, *Sto lica priče*, Školska knjiga, Zagreb, 1987., str. 7.

U većini slučajeva, dječja priča je podijeljena na narodnu i umjetničku priču i detaljnije na bajku, mit, legendu, fantastičnu priču, literarnu bajku, literarnu narodnu bajku te predaju ili sagu.

U lektiri za djecu u našim školama, najveći dio priča svodi se na tri tipa, a to su **narodna bajka, umjetnička bajka i fantastična priča.** **Narodna**

bajka ima strogo određenu i lako prepoznatljivu strukturu; stvarno i čudesno postoje u njoj paralelno; nizanje događaja i epizoda je bez opisa; karakteri nisu dovoljno opisani ni u fizičkom ni u psihičkom pogledu i sve se događa u neodređenom prostoru i neodređenom vremenu. **Umjetnička bajka** je zapravo „dotjerana“ narodna bajka (od brojnih varijanata iste bajke bira se bolja, iz drugih varijanata unose se u izabranu uspjeliji detalji, krati se, jezično se dotjeruje i sl. Umjetnička bajka ima svoje podjele i podpodjele. To su uglavnom priče koje zadržavaju određenu vezu s narodnom bajkom. U **fantastičnoj priči** se pak svaki put iznova stvara nadrealni svijet koji predstavlja unutarnju stvarnost i nigdje drugdje ne postoji.

U praksi postoji podjela s obzirom na terminologiju i definiranje priče:

1. po **nastanku**: narodna i umjetnička
2. polazeći od **tipa čudesnog**: mitološka, alegorijska, herbolička, fantastična
3. po **namjeni**: simbolička, filozofska, šaljiva, poučna, basna, moralistička te priča kao igra. Tu spada i angažirana priča koju predstavlja čuveni Gianni Rodari koji je 1970. godine dobio najveću nagradu za dječju književnost – Andersenovu nagradu
4. po odnosu prema **tradiciji**: moderna, klasična i starinska priča
5. po **elementu igre**: nonsensna, kumulativna, lagarija ili igra s nadodanim morfološkim ili sintaksičnim elementima teksta.
6. po **junacima u odnosu na djecu**: priča s junacima koji nisu djeca i priča u kojoj su djeca junaci
7. općenito **po junacima**: koje dijelimo prema pripadnosti ljudskom, životinjskom ili biljnom svijetu. Ovoj podjeli pripadaju i vilinska priča, priča po divovima, patuljcima, svecima, vješticama, herojima, priča o trećem sinu, mudroj djevojci, priča o životinjama, o antropomorfno prikazanim biljkama ili životinjama ili stvarima, priča o lutkama, ludama, djevojčicama i dječacima itd.

8. Podjela po **tipu završetka**: priča s nesretnim ili sretnim završetkom, priča sa završetkom u kojoj se ne odlučuje o sreći ili nesreći, o biti ili ne biti
9. po odnosu prema **igri riječima**: priče u kojima je igra riječima naglašena ili one u kojima toga nema.¹⁵

3.2. Teorija i povijest dječje priče

U području dječje književnosti, pojam priča upotrebljava se kao zamjena za sve ostale kratke prozne vrste. Priča je dakle, nadređen pojam koji obuhvaća kraće pripovjedne tvorbe koje su jednom riječju nazvane podvrste priče a to su: bajka, fantastična priča i pripovijetka.

Početak hrvatske dječje priče veže se uz drugu polovicu 19. stoljeća. Milan Crnković za razdoblje do kraja 19. stoljeća utvrđuje intenzivan razvoj dječje priče, i to pretežito narodne i prerađene narodne priče te moralističke pripovijetke.

Neki autori su, kako kaže Crnković, pridonijeli boljem položaju priče sa svojim dijelima ali nažalost nisu bili svijesni svojeg otkrića te ga nisu znali, htjeli ili mogli iskoristiti. Njih Crnković određuje najvećim promašenim mogućnostima priče u cijeloj hrvatskoj dječjoj književnosti a to su: Đuro Turić, Jelica Belović-Bernadzikowski i Antonija Kassowitz-Cvijić. Đuro Turić je zato hrvatskoj dječjoj književnosti dao jako poznatu priču prije „Priče iz davnine“ a to je zbirka „Priče“.

U području dječje priče do kraja 19. stoljeća Crnković izdvaja povjestice Augusta Šenoae kao uspjeni oblik priče u stihu. Tri povjestice koje Crnković smatra najvrednijima su: *Postolar i vrag*, *Kameni svatovi* i *Kugina kuća*.

Suvremena hrvatska dječja priča počinje odmah nakon poslijeratne angažirane priče te svoj puni zamah doživljava sedamdesetih i osamdesetih godina 20. stoljeća. Dok angažirana priča traje, postepeno se stvaraju priče s različitom tematikom i strukturom usmjerenosti. Na taj način se razvija animalistička priča, zatim priča kojoj su temelj sjećanja na djetinjstvo. Priče Dragutina Horkića poznate su po spajanju književno umjetničkog, dokumentarnog i novinarskog stila. Slavko Kolar npr. izvrsno

¹⁵ Crnković, str. 13. i 14.

razvija fabulu, Marija Barbarić-Fanuko se pojavljuje s lirskim pričama, odnosno kratkim poetskim pričama.

Devedesetih godina 20. stoljeća se tematika priča vezivala uglavnom za Domovinski rat i religioznu tematiku. Što se tiče Domovinskog rata pisali su se romani dok je religiozna tematika bila povezana s dječjim pričama. Važno mjesto u suvremenoj hrvatskoj religioznoj priči zauzimaju pisci: Ivan Golub, Stjepan Lice, Božidar Prosenjak i Sonja Tomić.

Pojavu hrvatske dječje priče koja se vezuje za razdoblje od 1990. godine, može se vidjeti u poznatim hrvatskim dječjim časopisima *Radost*, *Smib* i *Modra lasta*. U tim časopisima se pojavljuje mnogo hrvatskih dječjih književnika a neki od njih su: Nada Iveljić, Božidar Prosenjak, Stanislav Femenić, Sunčana Škrinjarić, Blanka Dovjak-Matković, Višnja Stahuljak, Božica Jelušić, Ivan Boždar, Ljerka Car-Matutinović, Luko Paljetak, Dragutin Horkić, Palma Katalinić. Od mladih autora priča svojom produkcijom se izdvajaju: Sanja Pilić, Vjekoslava Huljić, Nada Zidar-Bogadi, Nada Mihoković-Kumrić. Često se javljaju i Marija Krtalić, Ivan Goleš, Josip Balaško, Franjo Tušek, Blanka Pašagić, Mila Železnjak, Marinko Marinović i sl.

3.3. Recepcija dječje priče

Karol Visinko se od 1997. do 2004. godine bavila istraživanjima o recepciji i interpretaciji dječje priče. Znanstveni projekt je predstavljen u knjizi *Inventory of European longitudinal studies of reading and spelling*.

„U dobi od treće do sedme godine dijete može shvatiti cjelinu i sposobno je pratiti kraće priče“¹⁶.

„Gotovo svi ispitanici bavljenje pričom vezuju uz neki lik iz osobne životne stvarnosti, lik koji je činio poveznicu između njih i svijeta priče. To su najčešće roditelji, baka, djed, starija sestra, teta u vrtiću ili netko od učitelja. Kakav je taj lik bio u odnosu prema priči, takve je tragove ostavio u djetetu, učeniku s kojim se bavio, u njegovu sjećanju i doživljajno-spoznajnom iskustvu. Gotovo se isto događa s iskustvom

¹⁶ Ibidem, str. 51.

slikovnice u životu čovjeka, o čemu sam pisala u nekoliko svojih radova (Visinko, 1999; 2000/a/d).“¹⁷

„Roditelje katkad oduševljava, katkad čak i plaši poistovjećivanje njihove djece s likovima iz priča. Djeca se osobito poistovjećuju s likovima koji imaju probleme, koji se bore protiv nepravde i zla, da bi u konačnici pobijedili.“¹⁸

„S obzirom na dječju sposobnost poistovjećivanja i prihvaćanja književnoumjetničkog svijeta kao svijeta stvarnosti, među roditeljima se pojavljuje bojazan i u vezi s tim. Prema odgovorima roditelja, djeca vrlo često uspostavljaju vezu između umjetničke stvarnosti i one stvarnosti kojoj sama pripadaju. Tako traže elemente iz priče u stvarnosti svog života – događaje i likove iz života uspoređuju s događajima i likovima iz priče (*To je kao u onoj priči, sjećaš se, mama?*), i u tome traže potvrdu odraslih. Katkad bivaju razočarana.“¹⁹

Učenike u pričama najviše zanimaju događaji koji su ispunjeni humorom i veseljem. Do šestog razreda su uglavnom usmjereni na tekstove vezane za životinje, prirodu, zabavu, igru, međuljudske odnose, školu i obitelj.

„U susretu s djetetom valja upriličiti kazivanje priče, jer je kazivanje bliže prirodi čovjeka. Roditelji, odgojitelji ili učitelj – interpretator prirodiji je u govoru. Najmlađe će radovati i privući doživljajno kazivanje u kojemu će osjetiti intonaciju, intenzitet, boju glasa, spontanije će doživjeti potrebne izmjene u brzini govora i u stankama kao gramatičkim i emocionalnim kategorijama, osjetit će obol mimike, katkad i geste.“²⁰

3.4. Interpretacija dječje priče

Pomnom metodičkom interpretacijom autorica dolazi do zaključka da je jako važno proučavati načine kako umjetnički vrijedna djela interpretirati u nastavi kako bi zainteresirali učenike za čitanje te kako bi ih pripremali za buduća druženja s knjigom

¹⁷ loc. cit.

¹⁸ Ibidem, str. 55.

¹⁹ loc. cit.

²⁰ ibidem, str. 71.

i nakon završetka osnovnoškolskog obrazovanja kao i istraživati na koje sve načine možemo s učenicima razgovarati o tekstu.

„Učenici su izvrsni primatelji svih obavijesti koje učitelj odašilje i načinom svog pripremanja za nastavu, osobito kad je posrijedi školska interpretacija, jer je ona mnogo više nego obradba novog gradiva.“²¹

Za kvalitetnu interpretaciju priče, kako tvrdi i sama autorica, potreban je lingvostilistički pristup što bi zapravo sadržalo:

- povezivanje izraza i sadržaja
- tema
- motivi
- tijek radnje
- ideja
- likovi te njihove pojave, postupci i ponašanja
- odnos među riječima i sl.

3.5. Lektira u razrednoj nastavi

U razrednoj nastavi je veoma važna nastava književnosti. Njezina svrha je poticati zanimanje učenika za čitanje književnoumjetničkih tekstova a to je moguće postići s organizacijom nastavnih i izvannastavnih situacija kao i raznovrsnost u organizaciji istih.

Dijete se prilikom dolaska u prvi razred upoznaje sa slikovnicom koja je prva stepenica ulaska u svijet knjiga. Upoznaje se i s knjižnicom te posuđivanjem, čitanjem i vraćanjem knjiga.

„Važno je da dijete pravovremeno dobije adekvatnu literaturu koja je vrlo značajna za formiranje pozitivne orijentacije prema literarnom djelu.“²²

²¹ Ibidem, str. 75.

²² Vranjković, Ljiljana, „Lektira u razrednoj nastavi“, Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja, Vol.LVII, No. 25, 2011., https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=106732, 20. lipnja 2019.

Budući da učenici prvih razreda tek razvijaju naviku čitanja, za njih se biraju naslovi koju su im bliski i koji će ih poticati za izvannastavno čitanje. U *Nastavnom planu i programu za osnovne škole*, za prve razrede se predlaže i slikovnica *Pale sam na svijetu*.

3.6. Lektira u nastavnom procesu

Nastava je za najmlađe učenike uvijek usmjerena ka izgrađivanju pozitivnih stavova prema književnom djelu, a izgrađivanje pozitivnog emocionalnog stava postiže se kvalitetnom motivacijom. „Taktička motivacija, motivacija za pojedine nastavne sadržaje, mora biti neprestano prisutna i tako organizirana da vodi strateškoj motivaciji, motivaciji koja je usmjerena na dulje razdoblje.“²³ Poticaji bi uvijek trebali biti zanimljivi, originalni, kreativni i uvjerljivi kako bi imali utjecaj na učenike odnosno kako bi ih učenici prihvatili a potom i s interesom rješavali postavljene zadatke. U suprotnom bi nastava bila monotona i svedena na rješavanje zadataka samo zato jer se moraju obaviti.

Onaj nastavnik koji je zainteresiran za neki određeni metodički problem, neće imati problema ni sa pronalaskom određenih sadržaja ni oblika kojima će motivirati učenike.

Preporučljivo je s učenicima odrediti dan kada se čitaju priče. Na taj način djeca će unaprijed znati kada će se pripremiti za čitanje, pripovijedanje ili slušanje. Time se razvijaju dječje pozitivne emocije prema literarnom tekstu.

Gledanje lutkarskog ili crtanog filma veliki je poticaj prvašiću za čitanje. „Učitelj, primjerice, nakon odgledanog crtanog filma *Pale sam na svijetu* s učenicima provede kraću sadržajnu raščlambu, navede ih na zaključak da ne možemo živjeti sami, a zatim pokaže slikovnicu Jensa Sigsgaarda u kojoj je priča po kojoj je snimljen odgledani crtani film. Učenici se zainteresiraju za priču i žele da im je učitelj pročita ili ispriča uz pokazivanje slika, a mnogi će je i posuditi u školskoj knjižnici za samostalno čitanje kod kuće.“²⁴

Učenici prvih razreda imaju razvijenu sposobnost doživljavanja i razumijevanja sadržaja, uočavaju prepoznatljive događaje i likove, zauzimaju osobni stav prema liku,

²³ Ibidem, str. 196.

²⁴ Lučić-Mumlek, Kata, *Lektira u razrednoj nastavi – Metodički priručnik*, Školska knjiga, Zagreb, 2002., str. 31.

sposobni su odrediti temeljne etičke i suprotstavljene osobine glavnog lika (dobar – loš, uredan – neuredan, marljiv – lijen, hrabar – kukavica) te zamišljati, doživljavati i izražavati doživljaje. U sve to unose svoju osobnost, naglašenu emotivnost i imaginaciju.

„Nastavom lektire najmlađim učenicima omogućujemo da na poseban način dožive slobodu i radost čitanja, što će u budućnosti rezultirati razvijenim navikama i sposobnostima čitanja književnih ostvarenja. Zadaća je nastave lektire poticanje učenika na radosno i spontano čitanje književnog teksta, na neposrednu estetsku komunikaciju s poetskim i proznim tekstovima.“²⁵ Da bi se to postiglo, treba brinuti o poticanju učenika na njihovo stvaralačko komuniciranje s knjigom, što je i najvažnija zadaća.

²⁵ Vranjković, Ljiljana, op. cit., str. 205.

4. NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA 1. RAZRED OSNOVNE ŠKOLE

4.1. Uvod, cilj i zadaće

Hrvatski jezik je najopsežniji predmet u osnovnoj školi i najviše je povezan sa svim ostalim predmetima jer se nastava održava na hrvatskom jeziku. Obuhvaća 4 predmetne cjeline a to su: hrvatski jezik, književnost, jezično izražavanje i medijska kultura. „Prema načelu unutarpredmetnog povezivanja zadaće i sadržaji svih predmetnih sastavnica međusobno se prožimaju i nadopunjuju, a prema načelu međupredmetnog povezivanja funkcionalno se povezuje s ostalim nastavnim područjima.“²⁶

Temeljni cilj nastave hrvatskoga jezika je osposobiti učenike za jezičnu komunikaciju, koja im je potrebna i kod svih ostalih nastavnih predmeta, kao i za uključivanje u cjeloživotno buduće obrazovanje.

„Ostvarivanje svrhe i zadaća nastave hrvatskoga jezika uključuje ovladavanje standardnim jezikom, a pridonosi: – razvoju jezično-komunikacijskih sposobnosti pri govornoj i pisanoj uporabi jezika u svim funkcionalnim stilovima; – razvoju literarnih sposobnosti, čitateljskih interesa i kulture; – stvaranju zanimanja i potrebe za sadržajima medijske kulture; – osvještavanju važnosti znanja hrvatskoga jezika; – razvijanju poštovanja prema jeziku hrvatskoga naroda, njegovoj književnosti i kulturi.“²⁷

„Nastava hrvatskoga jezika omogućuje učenicima stjecanje znanja, vještina, sposobnosti, stajališta, vrijednosti i navika koje pridonose njihovom osobnom razvoju i omogućuje im aktivno sudjelovanje u društvu. S obzirom na složenu strukturu nastavnoga predmeta, potrebno je navesti kako svaka od predmetnih sastavnica pridonosi ostvarenju temeljnoga nastavnoga cilja: osposobljavanje učenika za jezičnu komunikaciju u svim priopćajnim situacijama u kojima se može zateći učenik osnovne škole. Komunikacija ili sporazumijevanje ostvaruje se razmjenjivanjem poruka: primanjem i odašiljanjem. Primanje ili recepcija pretpostavlja razumijevanje jezične

²⁶ *Nastavni plan i program za osnovnu školu*, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, https://www.azoo.hr/images/AZOO/Ravnatelji/RM/Nastavni_plan_i_program_za_osnovnu_skolu_-_MZOS_2006_.pdf, 6. travnja 2019.

²⁷ loc. cit.

poruke, a odašiljanje pretpostavlja jezičnu proizvodnju ili oblikovanje zvučne i pismovne poruke. Strukturalna i sadržajna složenost jezičnih poruka kojima su izloženi učenici osnovne škole mora biti primjerena zatečenoj razini njihovih jezično-komunikacijskih sposobnosti. Jezične sposobnosti ostvaruju se jezičnim djelatnostima i misaonom obradbom. Primanje poruka uključuje slušanje i čitanje te misaonu obradbu jezičnoga sadržaja. Odašiljanje poruka ili jezična proizvodnja ostvaruje se misaonom obradbom sadržaja i njegovim jezičnim oblikovanjem govorenjem ili pisanjem.²⁸

„Zadaće nastavnog područja *hrvatski jezik*:

– osposobljavanje učenika za uspješno snalaženje u svakodnevnim priopćajnim situacijama;

– ovladavanje jezičnim sredstvima potrebnim za uspješnu komunikaciju; – osvješćivanje potrebe za jezičnim znanjem;

– suzbijanje straha od jezika; – osvješćivanje razlika između standardnoga jezika i zavičajnih idioma;

– postupno usvajanje hrvatskoga jezičnog standarda.²⁹

„Radi usklađivanja programskih zahtjeva sa zakonitostima jezično-intelektualnoga razvoja, znatno je svrhovitije učenika od prvoga do četvrtoga razreda osposobljavati za praktično služenje hrvatskim jezikom, posebno jezičnim normama, nego ga učiti jezikoslovnim pojmovima te normama i pravilima na teorijskoj razini.

Zadaće nastavnoga područja jezično izražavanje:

– razvoj sposobnosti izražavanja doživljaja, osjećaja, misli i stavova;

– stvaranje navika uporabe pravogovornih (ortoepskih) i pravopisnih (ortografskih) norma;

– ostvarivanje uspješne usmene i pisane komunikacije. Zadaće nastavnoga područja književnosti:

²⁸ loc. cit.

²⁹ loc. cit.

- spoznavanje i doživljavanje, tj. primanje (receptija) književnih djela; – razvijanje osjetljivosti za književnu riječ;
- razvijanje čitateljskih potreba;
- stvaranje čitateljskih navika;
- osposobljavanje za samostalno čitanje i primanje (receptiju) književnih djela.

Zadaće nastavnoga područja medijska kultura:

- osposobljavanje za komunikaciju s medijima: kazalištem, filmom, radijem, tiskom, stripom, računalom;
- primanje (receptija) kazališne predstave, filma, radijske i televizijske emisije;
- osposobljavanje za vrednovanje radijskih i televizijskih emisija te filmskih ostvarenja.³⁰

4.2. Razredna nastava – 1. razred, Hrvatski jezik

Početno čitanje i pisanje osobitost je prvoga razreda i provodi se cijele školske godine.

„Prvo nastavno područje je POČETNO ČITANJE I PISANJE i obuhvaća nekoliko nastavnih tema i niz ključnih pojmova koji se moraju usvojiti a to su:

1. Priprema za početno čitanje i pisanje

Ključni pojmovi: riječ

Obrazovna postignuća: globalno čitanje i zapamćivanje slike riječi; globalno čitanje i otkrivanje smisla pročitanih skupova riječi i rečenica; zamjećivanje glasova na početku, u sredini i na kraju riječi; stvaranje rima na zadani poticaj; rastavljanje rečenica na riječi.

2. Svladavanje glasova i slova

³⁰ loc. cit.

Ključni pojmovi: slovo, čitanje

Obrazovna postignuća: prepoznavanje tiskanih slova i povezivanje s glasom; povezivanje glasova i slova u cjelovitu riječ; otkrivanje značenja riječi.

3. Početno čitanje

Ključni pojmovi: globalno čitanje, analitičko – sintetičko čitanje.

Obrazovna postignuća: globalno čitanje riječi; glasovna analiza i sinteza riječi; analitičko – sintetičko čitanje kraćih rečenica i tekstova.

4. Početno pisanje tiskanih slova (latinično pismo)

Ključni pojmovi: veliko i malo tiskano slovo; napisana riječ i rečenica; abeceda tiskanih slova; glasovna abeceda.

Obrazovna postignuća: pisanje slova, riječi i rečenica velikim tiskanim slovima.

5. Početno pisanje pisanih slova (latinično pismo)

Ključni pojmovi: veliko i malo pisano slovo, abeceda pisanih slova.

Obrazovna postignuća: pravilno pisanje slova, riječi i rečenica pisanim slovima.

Drugo nastavno područje je **JEZIK** i obuhvaća slijedeće nastavne teme i ključne riječi koje se moraju savladati:

1. Glas, slovo, riječ

Ključni pojmovi: glas, slovo, riječ.

Obrazovna postignuća: razumjeti i razlikovati pojmove glas, slovo, riječ.

2. Izgovor i pisanje glasova

Ključni pojmovi i nazivi: glas.

Obrazovna postignuća: pravilno izgovarati i zapisivati sve glasove u riječima, s osobitom pozornošću na one koje većina učenika teže zamjećuje i razlikuje (č, ć, dž, đ, lj, nj, potom ije/je).

3. Rečenica

Ključni pojmovi: rečenica

Obrazovna postignuća: razumjeti pojam rečenica u komunikacijskim situacijama; samostalno izgovarati i napisati rečenicu; prepoznati prema intonaciji i interpunkciji te samostalno upotrebljavati izjavnu, upitnu i uskličnu rečenicu.

4. Interpunkcija

Ključni pojmovi: kraj rečenice, točka, upitnik, uskličnik.

Obrazovna postignuća: označiti kraj izjavne rečenice točkom; rabiti upitnik na kraju jednostavne upitne i uskličnik na kraju jednostavne usklične rečenice.

5. Veliko početno slovo

Ključni pojmovi: veliko početno slovo, malo početno slovo.

Obrazovna postignuća: znati da se velikim početnim slovom uvijek piše početna riječ u rečenici i sva imena; primjenjivati pravilo o pisanju velikog početnog slova na početku rečenice, u imenima i prezimenima ljudi, te u imenu mjesta u kojem učenik živi.

Treće nastavno područje je JEZIČNO IZRAŽAVANJE i obuhvaća slijedeće:

1. Slušanje i govorenje

Ključni pojmovi: slušanje i govorenje.

Obrazovna postignuća: slušati sugovornika; govoriti, primiti kraću slušnu poruku; slušati i primiti dulju slušnu poruku (priče, interpretativno čitanje književnih tekstova).

2. Postavljanje pitanja i davanje odgovora (razgovor)

Ključni pojmovi: razgovor, pitanje, odgovor.

Obrazovna postignuća: poštivati pravila pristojnog razgovaranja (komunikacija); znati oblikovati pitanje i znati oblikovati odgovor.

3. Stvaranje nizova riječi

Ključni pojmovi: niz riječi.

Obrazovna postignuća: pridružiti nekoj riječi druge riječi na temelju zadanog poticaja (riječi kojima imenujemo odjeću, kojima naglašavamo kakva je odjeća, riječi kojima možemo reći da sunce jako grije itd.).

4. Sastavljanje rečenica od zadanih nizova riječi

Ključni pojmovi: niz riječi, rečenica.

Obrazovna postignuća: sastavljati rečenicu od zadanog niza riječi.

5. Dopunjavanje rečenica

Ključni pojmovi: dopunjavanje rečenica

Obrazovna postignuća: dopuniti rečenicu riječju koja nedostaje na različitim sintaktičkim mjestima.

6. Pripovijedanje

Ključni pojmovi: pripovijedanje

Obrazovna postignuća: samostalno pripovijedati prema poticaju slike ili niza slika, vlastita iskustva ili zamišljanja.

7. Čitanje

Ključni pojmovi: tekst, čitanje.

Obrazovna postignuća: čitati i otkriti poruku u pročitanoj tekstu; čitati glasno s točnom intonacijom izgovornih cjelina i rečenice; usavršavati vještinu čitanja.

8. Pisanje

Ključni pojmovi: pisanje

Obrazovna postignuća: samostalno oblikovati kraću pisanu poruku.

9. Pisanje – poštivanje pravopisne norme

Ključni pojmovi: veliko slovo na početku rečenice, točka, upitnik, uskličnik.

obrazovna postignuća: slušanjem određivati rečenične granice i pisati ih u skladu s pravopisnom normom; uvježbati pisanje i izgovor najčešćih riječi u kojima se pojavljuju glasovi č, ć, đ, dž, ije/je prema popisu riječi.

Četvrto nastavno područje KNJIŽEVNOST sastoji se od pet nastavnih tema:

1. Priča

Ključni pojmovi: priča

Obrazovna postignuća: ostvariti vezu (komunikaciju) s kratkim proznim djelima potaknutu pitanjima zatvorenog i otvorenog tipa; spoznati, doživjeti i iskazati doživljaj kratke priče stilski i izražajno primjerene učeniku.

2. Pjesma

Ključni pojmovi: pjesma

Obrazovna postignuća: spoznati, doživjeti i iskazati doživljaje kratke pjesme, stilski i sadržajno primjerene učeniku; po obliku razlikovati pjesmu od proznog teksta.

3. Lik

Ključni pojmovi: lik

Obrazovna postignuća: zamijetiti i međusobno razlikovati likove u priči; zapaziti osnovne etičke osobine: dobar – loš.

4. Lutkarski igrokaz

Ključni pojmovi: igrokaz, pozornica, gledalište

Obrazovna postignuća: spoznati i doživjeti (repcija) kraće igrokaze, stilski i sadržajno primjerene djetetu; razlikovati igrokaz kao tekst namijenjen izvođenju na pozornici.

5. Slikovnica

Ključni pojmovi: slikovnica, slika, tekst.

Obrazovna postignuća: spoznati i doživjeti (receptcija) kratke slikovnice, stilski i sadržajno primjerene djetetu; razlikovati slikovnicu od drugih knjiga zbog povezanosti slike i teksta.

Popis lektire:

1. Jacob i Wilhelm Grimm: Bajke (izbor)
2. Zvonimir Balog: Male priče o velikim slovima
3. Grigor Vitez: A zašto ne bi
4. Ljudevit Bauer: Tri medvjeda i gitara
5. Sunčana Škrinjaric: Kako sanjaju stvari ili Plesna haljina žutog maslačka
6. Jens Sigsgaard: Pale sam na svijetu
7. Ewa Janikowszky: Baš se veselim ili Znaš li ti ili Da sam odrastao ili Kako se gleda abeceda
8. Željka Horvat-Vukelja: Hrabrica ili Zdenko Slovojed ili Slikopriče ili Leteći glasovir ili Petra uči plivati
9. Sonja Zubović: Kako se gleda abeceda
10. Ivanka Borovac: Životinjska abeceda
11. Stanislav Femenić: Idi pa vidi
12. Svjetlan Junaković: Dome, slatki dome
13. Jean-Baptiste Baronian: Figaro, mačak koji je hrkao
14. Ana Đokić-Pongrašić: Nemaš pojma, Grizlijane

Peto nastavno područje je MEDIJSKA KULTURA a obuhvaća slijedeće nastavne teme:

1. Animirani film

Ključni pojmovi: lutkarski film, crtani film.

Obrazovna postignuća: primanje kratkih lutkarskih i crtanih filmova stilski sadržajno primjerenih djetetu; razlikovati lutkarski i crtani film.

2. Lutkarska predstava

Ključni pojmovi: lutka, lutkarska predstava.

Obrazovna postignuća: doživjeti lutkarsku predstavu; navesti glavne likove; oživiti scensku lutku; izvesti kraći ulomak igrokaza.

3. Knjižnica

Ključni pojmovi: školska knjižnica, mjesna knjižnica, knjižničar.

Obrazovna postignuća: upoznati školsku i mjesnu knjižnicu; naučiti posuđivati, čuvati i vraćati knjige; razlikovati knjižnicu od knjižare.

Popis filmova:

1. B. Kolar: Vau-vau
2. M. Jović i S. Fabrio: Pale sam na svijetu
3. N. Kostelac: Crvenkapica
4. B. Ranitović: Srce u snijegu
5. N. Park: Krive hlače
6. B. Dovniković i A. Marks: Tvrdoglavo mače ili Bijela priča ili Tko je Videku napravio košuljicu
7. Filmovi iz serije kratkih animiranih i komičnih filmova o Loleku i Boleku, Tomu i Jerryju, Mickeyu Mouseu, Profesoru Baltazaru i Ch. Chaplinu.³¹

³¹ loc.cit.

5. SLIKOVNICA PALE SAM NA SVIJETU

5.1. O autoru Jensu Sigsgaardu

Jens Sigsgaard bio je danski književnik i psiholog. Rođen je 14. kolovoza 1919. godine. Osim što je djelovao kao književnik Jens je bio poznat kao dječji psiholog, a neko se vrijeme nalatio i na mjestu podpredsjednika svjetske organizacije za odgoj predškolske djece. Napisao je mnoštvo knjiga za djecu među kojima je i roman o junaku Robinu Hood te *Pale sam na svijetu*. Njegova djela prevedena su na dvadesetak svjetskih jezika. Najpoznatije djelo *Pale sam na svijetu*, napisano je 1942. godine, a priča je inspirirana psihološkom studijom u kojoj se intervjuiralo na tisuće djece, vezano za njihove najtajnije želje.

Slika 2: Jens Sigsgaard³²

³² Jens Sigsgaard, Goodreads, https://www.goodreads.com/author/show/1024720.Jens_Sigsgaard, 21. lipnja 2019.

5.2. Ilustrator slikovnice – Rudolf Sablić

Rudolf Sablić veliko je ime hrvatskog slikarstva a njegovu djelomičnom zaboravu pridonijelo je izbjivanje iz Hrvatske (1963.-1970.), kada je živio i djelovao u Milanu. Sablićevo slikarstvo, rasno ili autentično, nastalo je s dubokim uvjerenjem da je slikarski jezik složena struktura čija sintaksa traži osjećaje jednako kao i razum. Stoga je osnova njegova slikarstva struktura koja je slikarski duboko promišljena bez obzira na postojanje ili nepostojanje motiva, bez obzira na stupanj njegove apstrahiranosti. Njegovo scenografsko djelo i djelovanje vezano uz Hrvatsko narodno kazalište, te dugogodišnju suradnju s dječjim listom "Radost", gdje je bio ilustrator, kao i uz njegov rad na opremi knjiga.

Rođen u Vinkovcima 1916., diplomirao na zagrebačkoj Likovnoj akademiji 1939., specijalizirao je slikarstvo kod Vladimira Becića (1940.). Njegova se avangardnost potvrđuje i u činjenici da je kao scenograf surađivao i na crtanom filmu u njegovo pionirsko i slavno doba ("Samac", 1958.). Kao kazališni scenograf radio je osim za HNK u Zagrebu i za Zagrebačko dramsko kazalište te Dubrovačke ljetne igre, a u doba Jugoslavije gostovao je kao scenograf na beogradskim predstavama u Jugoslavenskom dramskom pozorištu i u Ateljeu 212.

Stvorio je niz značajnih slikarskih ciklusa. Njegov je likovni izraz lirski pročišćen često do znakovite strukture, inteligentno profinjene, odnjegovane do plemenitosti. U 93. godini dobiva prvu monografiju koju potpisuju Marina Baričević, Maja Juras i Darko Schneider.

Slika 3: Rudolf Sablić³³

5.3. O djelu

Pale sam na svijetu je priča, slikovnica koja kombinira tekst i slike. Ovo djelo ima značajnu ulogu u životu sedmogodišnjeg djeteta, i to posebice dolazi do izražaja ukoliko se spoznaju obrazovna postignuća, obrazovne zadaće, funkcionalne zadaće i odgojne zadaće. Naime, sedmogodišnja djeca trebala bi biti u mogućnosti razlikovati događaje iz ove priče, znati imena likova i odrediti njihove temeljne osobine. Uz pomoć učitelja/učiteljice, djeca bi treba shvatiti poruku ove priče.

Ovo djelo pomaže obogaćivanju učeničkog rječnika književnim rečenicama, kao i razvijanju sposobnosti za doživljavanjem umjetničkog teksta, govornog izražavanja, likovnog i usmenog stvaralaštva. S aspekta odgojnih zadaća, nakon pročitane djela *Pale sam na svijetu*, očekuje se da djeca razviju ljubav, te interes i znatiželju prema knjizi i književnosti uopće, kao i prema roditeljima i prijateljima.

Pale sam na svijetu je fantastična priča dječjeg psihologa koji je razumio potrebe djece. Znao je da sva djeca u nekom trenutku žele zaviriti u svijet odraslih.

³³ Schneider, Darko, *Otvorenje izložbe Rudolfa Sablića*, KIC, 26. listopada 2006., http://kicest.mrav.iskon.hr/galerija_forum.php?ID=55&p=21, 21. lipnja 2019.

Slika 4: Naslovna stranica knjige *Pale sam na svijetu*³⁴

Događanje ove priče počinje realistično kada se dječak Pale budi i otkrije da je sam u kući. Za njega to nije strašno, a to je zapravo situacija u kojoj se današnja djeca vrlo često mogu naći.

³⁴ Sigsgaard, Jens, *Pale sam na svijetu*, [https://www.google.hr/search?tbm=isch&q=slikovnica+pale+sam+na+svijetu&chips=q:pale+sam+na+svijetu+slikovnica,online_chips:mladost&sa=X&ved=0ahUKewiKg-zw4zjAhVHAWMBHe9nCrEQ4IYlLigG&biw=1280&bih=528&dpr=1#imgsrc=2WOKtUyMlwuJUM](https://www.google.hr/search?tbm=isch&q=slikovnica+pale+sam+na+svijetu&chips=q:pale+sam+na+svijetu+slikovnica,online_chips:mladost&sa=X&ved=0ahUKewiKg-zw4zjAhVHAWMBHe9nCrEQ4IYlLigG&biw=1280&bih=528&dpr=1#imgsrc=2WOKtUyMlwuJUM;)., 28. lipnja 2019.

Slika 5: Dječak Pale se budi³⁵

Zaplet priče počinje kada Pale izađe na ulicu u potrazi za svojim roditeljima i shvati da nema nikoga. Prva reakcija je bila sreća jer je mogao uzeti i raditi što je htio, a nije bilo nikoga da mu prigovori. Pale je posjetio banku i tamo uzeo sav novac kako bi si kupio što god poželi. No problem je bio što nije imao kome dati taj novac pa ga je ljutito razbacao.

Slika 6: Pale izlazi na ulicu³⁶

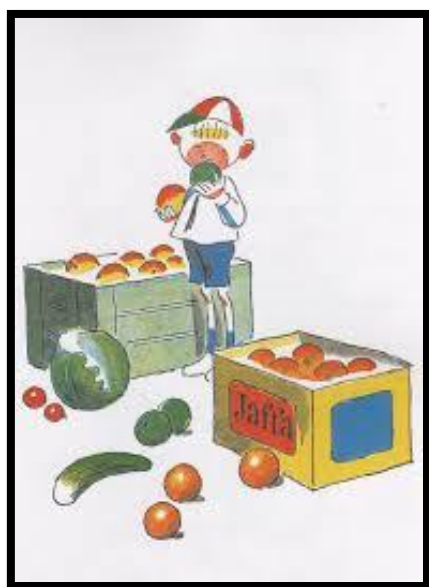
³⁵ Sigsgaard, Jens, http://os-stubicke-toplice.skole.hr/upload/os-stubicke-toplice/images/static3/752/attachment/Pale_sam_na_svijetu.pdf, 24. lipnja 2019.

³⁶ Loc. cit.

Slika 7: Pale baca novac po ulici³⁷

Slika 8: Pale je sam i radi što god želi³⁸

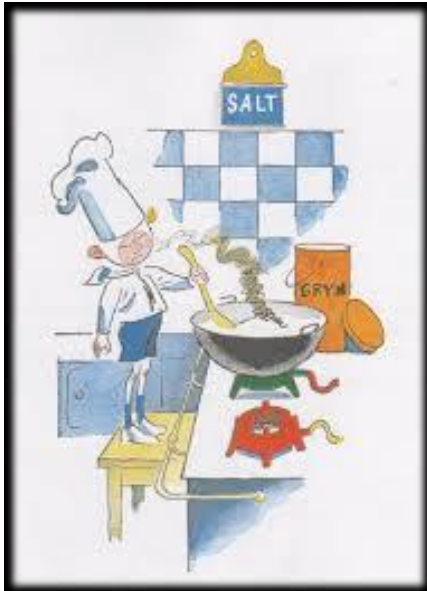
Vrhunac priče događa se kada je Pale poželio svoje prijatelje, vatrogasnim kolima ih je tražio po parku no nije ih bilo. Nakon toga je htio pogledati film, ali ni to nije mogao

³⁷ Sigsgaard, Jens, *Pale sam na svijetu*, http://os-stubicke-toplice.skole.hr/upload/os-stubicke-toplice/images/static3/752/attachment/Pale_sam_na_svijetu.pdf, 24. lipnja 2019.

³⁸ Loc. cit.

jer nije bilo nikoga tko bi mu ga pustio. Shvatio je da nema nikoga tko će mu skuhati jelo kada ogladni. Pale na kraju ipak nije sretan nego tužan i usamljen dječak.

Slika 9: Pale kuha³⁹

Rasplet priče odvija se kada Pale vozi auto u potrazi za ljudima te avionom želi obići cijelu Zemlju. Na kraju priče se Pale budi, a uz njega je njegova mama.

Slika 10: Pale vozi auto u potrazi za ljudima⁴⁰

³⁹ Loc. cit.

⁴⁰ Loc. cit.

Slika 11: Dječak Pale avionom želi obići cijelu zemlju⁴¹

5.4. Likovi

Pale je glavni lik ove fantastične priče. Snalažljiv je i hrabar dječak koji ide u niže razrede osnovne škole. Kada je shvatio da je sam kod kuće, nije se prestrašio nego je bio sretan jer sad može raditi što želi. Iako je znao koja su pravila, sada ih nije morao poštivati jer ga nije imao tko kazniti. Zato je ukrao u voćarni, vozio tramvaj, auto, vatrogasna kola pa čak i zrakoplov. No kad je sve isprobao, shvatio je da ništa nije zabavno ako to nema s kime podijeliti. Tada su mu počeli nedostajati roditelji i prijatelji.

Mama je lik koje se pojavljuje na kraju priče. Kada se Pale budi uplakan, ona mu pristizhe kako bi provjerila što se dogodilo. Bila je brižna i nježna i slušala svog sina dok je prepričavao pustolovinu iz sna.

⁴¹ Loc. cit.

5.5. Primjer nastavnog sata na temu priče *Pale sam na svijetu*

Primjer pripreme za izvedbu nastavnog sata iz hrvatskog jezika na temu priče *Pale sam na svijetu*.⁴²

DATUM		RAZRED:
UČITELJICA/UČITELJ		
NASTAVNI PREDMET	Hrvatski jezik	
NASTAVNA CJELINA	Književnost	
NASTAVNA TEMA	SLIKOVNICA	
NASTAVNA JEDINICA	Jens Sigsgaard: <i>Pale sam na svijetu</i> – interpretacija	
KLJUČNI POJMOVI	priča, lik, slikovnica, slika, tekst	
OBRAZOVNA POSTIGNUĆA	spoznati i doživjeti (repcija) kratke slikovnice, stilski i sadržajno primjerene djetetu; ostvariti vezu (komunikaciju) s djelom potaknutu pitanjima zatvorenog i otvorenog tipa; spoznati, doživjeti i iskazati doživljaj kratke priče	
OBRAZOVNE ZADAĆE	<ul style="list-style-type: none"> - upoznati i razumjeti sadržaj priče <i>Pale sam na svijetu</i> - razlikovati događaje i njihov slijed - imenovati likove i odrediti njihove temeljne osobine 	NASTAVNE METODE: heuristički razgovor, izlaganje, objašnjavanje, čitanje, analitičko-sintetička metoda

⁴² Ivančić, Gordana, *Pale sam na svijetu*, Profil Klett, <https://www.profil-klett.hr/repozitorij-materijali/pale-sam-na-svijetu-1>, 28. ožujka 2019.

	<ul style="list-style-type: none"> - iskazati poruke priče u zajedničkom razgovoru - obogaćivati učenički rječnik književnim rečenicama 	
FUNKCIONALNE ZADAĆE	<ul style="list-style-type: none"> - razvijati sposobnost doživljavanja umjetničkog teksta, zamišljanja, predočavanja, fantazijskog mišljenja - razvijati sposobnosti govornog izražavanja - razvijati usmeno i likovno stvaranje 	IZVORI ZNANJA, SR. POM. lektirna knjiga: Pale sam na svijetu, ploča, kreda, nastavni listići
ODGOJNE ZADAĆE	<ul style="list-style-type: none"> - razvijati ljubav prema knjizi i književnom izrazu - razvijati kulturu govorenja i strpljivog slušanja drugoga - razvijati slobodno iskazivanje osjećaja, mišljenja i doživljaja - razvijati ljubav prema roditeljima, prijateljima - stvarati ugodno radno ozračje u razredu 	OBLICI RADA individualni, frontalni, skupni
KORELACIJA: Sat razrednika (Što mi znači mama?)		
PLAN PLOČE: PALE SAM NA SVIJETU JENS SIGSGAARD		

U OVOJ PRIČI GLAVNI JE LIK PALE.

POUKA PRIČE: NE MOŽEMO ŽIVJETI SAMI!

NAJVAŽNIJI SU OBITELJ I PRIJATELJI.

TIJEK NASTAVNOG SATA

MOTIVACIJA

Učenici zauzimaju svoja mjesta na podu (tepih) učionice; stvaraju krug; sjedam među njih i započinjem razgovor pitanjima: Tko čini vašu obitelj? Ostajete li ikad sami kod kuće? Što tada radite? Volite li biti sami kod kuće ili ne? Voliš li se više igrati sam ili s prijateljima?

NAJAVA

Učenicima pokazujem naslovnice današnje priče i govorim im da pročitaju ime autora

- Učenicima će ime i prezime autora biti neobično, pa im objašnjavam da ovaj autor ne živi u našoj domovini, već u stranoj zemlji (Danskoj)

Interpretativno čitanje

EMOCIONALNA STANKA

ANALIZA

Učenicima postavljam pitanja kojima ih ponovno vodim slijedom događaja iz priče; na taj način utvrdit ćemo redoslijed događaja (što je važno za sljedeću etapu rada), likove, mjesta i vrijeme radnje (iako učenicima to posebno ne naglašavam).

- Kako se zove dječak? Što se jednog jutra dogodilo? Kako se Pale osjećao kad nije pronašao roditelje? Je li Pale zaboravio na jutarnju higijenu? Kamo se Pale najprije zaputio? Što je zaključio nakon kratkog vremena? Koje je prijevozno sredstvo Pale vozio? Kako je završila ta avantura?

- čitam kako se Pale osjećao: „Činilo mu se toga časa da je najljepše od svega biti sam na svijetu. Možeš raditi sve što ti srce poželi i nema nikog tko bi te kaznio“.
- Pale je u banci uzeo vreću novaca. Što je s njom učinio i objasni zašto? Što je slijedeće Pale vozio? Gdje je Pale prvi put poželio da je još netko osim njega na svijetu? Što se tada počelo događati?
- čitam: „Više ga uopće nije veselilo što je sam samcat na cijelom svijetu. Zaželio se prijatelja, zaželio se tate i mame. Najviše se zaželio mame.“
- Što mislite, kako se Pale tada osjećao? (tužan, usamljen, pomalo očajan) Što je Pale na kraju vozio? Što na kraju Pale shvaća? Kakav je Pale dječak? (gotovo velik, zna se sam obući i umiti, nije strašljiv) Zna li on kako se treba pristojno ponašati? (zna da ne smije bez pitanja na ulicu, da ne smije gaziti travu, da ne smije uzimati voće, stvari, novce...)

Zašto je to ipak učinio? (radoznao je, nije mogao odoljeti prevelikom iskušenju da radi ono što inače ne smije, a ionako je sam na svijetu); Tko nam je u životu ipak najvažniji i zašto? (mama, tata, obitelj, prijatelji; zbog sigurnosti, brige, ljubavi, čvrstog oslonca, druženja)

SINTEZA

Kakav je Pale dječak? (gotovo velik, zna se sam obući i umiti, nije strašljiv) Zna li on kako se treba pristojno ponašati? (zna da ne smije bez pitanja na ulicu, da ne smije gaziti travu, da ne smije uzimati voće, stvari, novce...) Zašto je to ipak učinio? (radoznao je, nije mogao odoljeti prevelikom iskušenju da radi ono što inače ne smije, a ionako je sam na svijetu) Tko nam je u životu ipak najvažniji i zašto? (mama, tata, obitelj, prijatelji; zbog sigurnosti, brige, ljubavi, čvrstog oslonca, druženja)

- Što bi ti radio da si sama/sam na svijetu? Kako bi riješila/riješio problem gladi? Što bi napravila/napravio u parku?

- zapisivanje plana ploče

STVARALAŠTVO

Na listiću je 8 sličica. Oboji samo one sličice koje prikazuju događaje u priči.

Drugi zadatak:

Na listiću je 8 praznih polja. Nacrtaj događaje slijedom kojim su se dogodili.

(primjerice: 1.) Pale se budi sam u krevetu.

2.) Na ulici shvaća da je sam na svijetu.

3.) Pale vozi tramvaj.

4.) Pale baca novac po ulici.

5.) Pale je sam u parku.

6.) Pale kuha.

7.) Pale vozi avion.

8.) Pale se probudio; mama je kraj njega.

„Prema djelu Jensa Sigsgaarda napravljen je i animirani crtani film kojeg su režirale Marija Jović i Sonja Fabio. Crtić je, u proizvodnji Hrvatske televizije, namijenjen predškolskom i školskom uzrastu i traje 14 minuta.“⁴³ U nastavku teksta priložen je video snimak animiranog crtanog filma *Pale sam na svijetu*.⁴⁴

⁴³ *Pale sam na svijetu*, Zagreb film, <http://zagrebfilm.hr/katalog-pop/pale-sam-na-svijetu/>, 28. ožujka 2019.

⁴⁴ Mravići Razred, *Pale sam na svijetu*, Školski program HRT, <https://www.youtube.com/watch?v=wRqP41p8MD8&t=358s>, 28. lipnja 2019.

6. ZAKLJUČAK

Oko definiranja pojma dječje književnosti postoje čak i suprotstavljena razmišljanja. Naime, neki autori smatraju da je ona zabava, drugi smatraju da je riječ o umjetnosti, ostali smatraju da je riječ o djelima s poukom itd., no jedno je jasno, a to je da je takva vrsta književnosti namijenjena upravo djeci. Među osnovne vrste dječje književnosti ubrajaju se dječja poezija, priča ili bajka, te roman ili pripovijetka o djeci. Svaka od spomenutih vrsta dječje književnosti ima svoje specifičnosti i karakteristike koje je razlikuju od drugih vrsta književnosti.

Ujedno, može se reći da i za slikovnicu postoje različita stajališta glede njezina definiranja. Ključna odrednica slikovnice je da ona predstavlja kombinaciju teksta i slike, te je namijenjena djeci. Što se tiče nakladništva slikovnice kroz povijest, treba reći da su se nekada hrvatski autori slikovnica oslanjali na inozemne ilustratore. Postoji nekoliko podjela slikovnica, i to prema različitim kategorijama, poput slikovnica za početne čitače, zatim slikovnice koje se vežu uz neki određen koncept, slikovnice u digitalnom obliku, slikovnice igračke i slikovnice u stihovima.

Potrebno je naglasiti da slikovnica ima važnu ulogu kod djeteta rane dobi. Naime, njome se dijete upoznaje s knjigama, čitalačkim vještinama, spoznaje svijet i okolinu, postavlja se u razne uloge raznih likova. Ukoliko se dijete već od najranije dobi poveže sa slikovnicama, odnosno ukoliko usvoji i stekne naviku čitanja, pretpostavlja da u budućnosti neće imati problema oko prihvaćanja lektire kao jednog dijela nastavnog procesa.

U radu se poseban naglasak stavio na slikovnicu *Pale sam na svijetu*, autora Jensa Sigsgaarda. Riječ je o slikovnici koja opisuje doživljaje dječaka Pale kada je ostao sam na svijetu. Ta slikovnica predstavlja koristan primjer djeci kako bi izgledao njihov život da su sami na svijetu – na početku izgleda zabavno jer djeca čine što ih je volja, no naposljetku kada shvate da su sami i da pored njih nema roditelja i prijatelja – situacija je tužna i nimalo zabavna. Poruka ove priče jest da nije moguće živjeti sam.

7. LITERATURA

1. Lazzarich, Marinko, *Integracijske mogućnosti slikovnice u nastavi materinskog jezika*, Život i škola, br. 26 (2/2011.), god. 57., str. 61. – 82.
2. Diklić, Zvonimir, *Primjeri iz dječje književnosti*, Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“, <http://library.foi.hr/m3/kd1.php?sqlx=7581&sqlid=20&B=20&H=>, 3. travnja 2019.
3. Crnković, Milan, *Dječja književnost*, Školska knjiga, Zagreb, 1984., str. 5.
4. *Pale sam na svijetu – lektira prerađena prema smjernicama građe lagane za čitanje*, Školska knjiga, 2018., <https://shop.skolskaknjiga.hr/pale-sam-na-svijetu-lektira-preradena-prema-smjernicama-grade-lagane-za-citanje.html>, 31. siječnja 2019.
5. Ott Franolić, Marija, Čitajte djeci: Slikovnice koje vas vode u svijet mašte, Moderna vremena, 30.05.2018., <https://www.mvinfo.hr/clanak/citajte-djeci-slikovnice-koje-vas-vode-u-svijet-maste>, 24. ožujka 2019.
6. Kompar, Tea, Knjižničari.hr, www.knjiznicari.hr/UDK02/images/6/62/Pale_sam_na_svijetu.ppt, 23. ožujka 2019.
7. *O slikovnici*, Čitaj mi! Čitajte naglas djeci od rođenja, <http://www.citajmi.info/slikovnica/>, 26. lipnja 2019.
8. Crnković, Milan, *Sto lica priče*, Školska knjiga, Zagreb, 1987., str. 7.
9. Vranjković, Ljiljana, „Lektira u razrednoj nastavi“, Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja, Vol.LVII, No. 25, 2011., https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=106732, 20. lipnja 2019.
10. Lučić-Mumlek, Kata, *Lektira u razrednoj nastavi – Metodički priručnik*, Školska knjiga, Zagreb, 2002., str. 31.
11. *Nastavni plan i program za osnovnu školu*, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa,

https://www.azoo.hr/images/AZOO/Ravnatelj/RM/Nastavni_plan_i_program_z_a_osnovnu_skolu_-_MZOS_2006_.pdf, 6. travnja 2019.

12. Jens Sigsgaard, Goodreads, https://www.goodreads.com/author/show/1024720.Jens_Sigsgaard, 21. lipnja 2019.
13. Schneider, Darko, *Otvorenje izložbe Rudolfa Sablića*, KIC, 26. listopada 2006., http://kicest.mrav.iskon.hr/galerija_forum.php?ID=55&p=21, 21. lipnja 2019.
14. Sigsgaard, Jens, *Pale sam na svijetu*, https://www.google.hr/search?tbm=isch&q=slikovnica+pale+sam+na+svijetu&chips=g:pale+sam+na+svijetu+slikovnica,online_chips:mladost&sa=X&ved=0ahUKEwiKg-zw4zjAhVHAWMBHe9nCrEQ4IYLigG&biw=1280&bih=528&dpr=1#imgrc=2WOKtUyMlwuJUM:, 28. lipnja 2019.
15. Sigsgaard, Jens, http://os-stubicke-toplice.skole.hr/upload/os-stubicke-toplice/images/static3/752/attachment/Pale_sam_na_svijetu.pdf, 24. lipnja 2019.
16. Sigsgaard, Jens, *Pale sam na svijetu*, http://os-stubicke-toplice.skole.hr/upload/os-stubicke-toplice/images/static3/752/attachment/Pale_sam_na_svijetu.pdf, 24. lipnja 2019.
17. Ivančić, Gordana, *Pale sam na svijetu*, Profil Klett, <https://www.profil-klett.hr/repositorij-materijali/pale-sam-na-svijetu-1>, 28. ožujka 2019.
18. *Pale sam na svijetu*, Zagreb film, <http://zagrebfilm.hr/katalog-pop/pale-sam-na-svijetu/>, 28. ožujka 2019.
19. Mravići Razred, *Pale sam na svijetu*, Školski program HRT, <https://www.youtube.com/watch?v=wRqP41p8MD8&t=358s>, 28. lipnja 2019.

8. SAŽETAK

Tema ovoga rada je slikovnica *Pale sam na svijetu* u radu s mlađim školskim djetetom. U tu svrhu, objašnjene su teorijske odrednice dječje književnosti – pojam dječje književnosti, za koji postoje oprečna mišljenja glede njegova definiranja, te podjela odnosno vrste dječje književnosti. Ukazuje se na činjenicu da također postoje i različita tumačenja pojma slikovnice, no u biti, riječ je o djelu namijenjenom djeci, s kombinacijom teksta i ilustracija. Važno je da slikovnica bude primjerena djetetovoj dobi, kako vizualno, tako i sadržajno. Slikovnice imaju važnu ulogu u djetetovom životu jer utječu na razvijanje govora, uopćavanja, zaključivanja, razmatranja poruke nakon pročitanoj sadržaja, igranje uloga likova iz slikovnice, ali i stjecanja navike čitanja i razvijanja ljubavi i interesa za knjigu. U radu se poseban naglasak stavlja na slikovnicu *Pale sam na svijetu* čija je poruka da nitko na ovome svijetu ne može biti sam.

Ključne riječi: dječja književnost, slikovnica, uloga slikovnice, Pale sam na svijetu

9. ABSTRACT

This paper deals with painters of *Pale sam na svijetu* in working with a younger schoolboy. For this purpose, the theoretical determinants of child literature are interpreted - the concept of child literature, for which there are conflicting opinions about its definition, and the division or type of children's literature. It is pointed out that there are also different interpretations of the concept of a picture book, but in essence, it is a work intended for children, with a combination of text and illustration. It is important that the picture book is appropriate to the child's age, both visually and contently. Picture books have an important role in the child's life as they influence the development of speech, generalization, conclusion, consideration of post-read messages, role playing of figurines, and acquisition of reading habits and the development of love and book interest. In this paper, a special emphasis is placed on the image of *Pale alone in the world* whose message that no one in this world can be alone.

Key words: children's literature, picture book, role of picture book, Pale sam na svijetu